

(*Facultade de Historia

(*Presentación

The Faculty of History, located in the University Campus of Ourense, offers two degrees adapted to the European Higher Education Area (EHEA): Degree and Master. There is also in process of extinction the Degree in History, also on line with the criteria of reference of the EHEA).

We develop the four courses

of the Degree in Geography and History

in this academic course 2013-2014

.

Post-graduate master's degree in **History, Territory and Heritage Resources** In this document:

- Location
- Norms and Legislation.
- Services and Infrastructures
- Further Information of the Centre
- Academic calendar
- Information of Interest.

(*Información básica

(*)

A **planificación do ensino** proporciona ao alumno unha serie de **competencias** que integran o nivel de coñecementos (saber), ou de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar).

Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da Arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Igualmente destaca o carácter humanístico das nosas disciplinas cunha longa e consolidada tradición académica e universitaria, e a súa capacidade para dar conta dalgunhas das realidades culturais do noso tempo. Oferta, en conxunto, unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, das coordenadas espazo-temporais, interrelaciónelas xeográficas e culturais.

Unha formación en contidos instrumentais e unha formación con ámbitos temáticos e territoriais específicos, e unha formación en coñecementos práctico-académicos, a través das prácticas. O coñecemento do noso pasado cultural permite achegar as ferramentas analíticas e conceptuais necesarias para acceder dun modo reflexivo e crítico ás producións culturais do pasado, ademais de proporcionar os valores humanos, e principios éticos necesarios sobre os que asenta a sociedade actual.

O *Master oficial en Historia, Territorio e Recursos patrimoniais*, segue os criterios e formulacións establecidas no Real Decreto 1993/2007 polo que se establece a ordenación dos ensinos universitarios oficiais.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un amplo abano de saídas profesionais ás súas egresados tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para o desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos nosos futuros graduados. As oportunidades ofrecidas pola constante expansión das actividades económicas relacionadas co patrimonio, a necesidade normativa de realización de escavacións arqueolóxicas, a aplicación de normativas de ordenación do territorio e o turismo de calidade xeran unha constante demanda de utilidade das nosas disciplinas.

Os datos da taxa de eficiencia do noso centro son favorables, achegándose ao 100%. O que sen dúbida indican as taxas é a mellora continua, mostrando o gran interese do alumnado na consecución do título. Os procedementos existentes no Sistema de Garantía Interno de Calidade (SGIC) do centro Los procedimientos existentes en el Sistema de Garantía Interno de Calidad (SGIC) del centro consideraron CONFORME o informe de seguimiento da Titulación de Grao para o último curso avaliado (2011-12).

(*)Organización e Funcionamento do Centro

(*)

Organos de Goberno

Decanato

Xunta de Facultade

Comisión Permanente da Facultade

Comisión de Garantía de Calidade

Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Equipo de Goberno

Decana:

Profa . Dra. Dna . Beatriz Comendador Rey

Tfno.: 988 38 71 69

dfho@uvigo.es

Vicedecana:

Profa . Dra. Dna . Susana Reboreda Morillo

Tfno : 988 38 72 69

rmorillo@uvigo.es

Secretaria:

Dna . María del Carmen Fernández Contreras

Tfno.: 988 38 72 50

(*)Normativa e Lexislación

(*)

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

Regulamento de Réxime Interno

Traballo Fin de Grao

Prácticas Externas

(*)Servizos e Infraestructuras do Centro

(*)

CAMPUS "VELLO"

A actividade se articula en 3edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4º andar

- Vicerreitorado do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DEHISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2013-2014

CURSO AULA HORARIO

1º Grao 5 mañá e tarde

Prácticas 1º Grao - Grupo 1: Aula 5; 1º Grao - Grupo 2: Aula 2.2

2º Grao 6 mañá e tarde

Prácticas 2º Grao - Grupo 1: Aula 6; 2º Grao - Grupo 2: Aula 2.3

3º Grao 7 mañá e tarde

4º Grao 2.1 mañá e tarde

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT(1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: 1º andar
- Aula de Terceiro Ciclo
- Sala de exposicións ALTERARTE

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2012-2013

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO

Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO

Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2

Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

(*) Calendario Académico

(*)

(*) Outra información do centro

(*)

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

DELEGACION DE ALUMNOS

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa.

Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestionar os seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixir os seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Representantes

- María Abalo Rodríguez
- Pablo Cid Couce
- Xoel Díaz Alonso
- Hadrián Fernández Alvarado
- Marta López López
- David Morenza Arias
- Roberto Rodríguez Velázquez
- Sabela Pindusa Martínez Rodríguez

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado

(*) Información de Interese

(*)

ESTUDAR EN OURENSE

- ☐ [Estudar na Universidade de Vigo](#)
- ☐ [Guía turística de Ourense](#)
- ☐ [Residencia de Estudiantes As Burgas](#)
- ☐ [Aloxamento en Ourense](#)
- ☐ [Hoteis e Hostais](#)
- ☐ [Pisos compartidos. Contactar coa ORI.](#)
- ☐ [Información para o alumnado da Universidade de Vigo:](#)
- ☐ [Alumnado da Universidade de Vigo](#)

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30. tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico: ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Biblioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.

Préstamo para alumnos, PDI e PAS.

Información bibliográfica, búsquedas e referencias bibliográficas.

Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es

Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.

No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es

Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI

<http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudiantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

Para qué podes utilizalo?

- Acreditación universitaria
- Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*
- Préstamo de libros en bibliotecas
- Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*
- Tarxeta deportiva
- Moedeiro electrónico
- Descontos en comercios
- Tarxeta 4B Maestro (opcional)
- Firma Electrónica

Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recíbralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVICIOS

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **Area de Emprego**
- **Fundación Universidade de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

(*)Grao en Xeografía e Historia

Subjects

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002G250V01301		1st	6
002G250V01302		1st	6
002G250V01303		1st	6
002G250V01304		1st	6

O02G250V01305	1st	6
O02G250V01401	2nd	6
O02G250V01402	2nd	6
O02G250V01403	2nd	6
O02G250V01404	2nd	6
O02G250V01405	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Xeografía: Espazos e sociedades**

Subject	Xeografía: Espazos e sociedades			
Code	002G250V01301			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	de Uña Álvarez, Elena			
Lecturers	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena			
E-mail	edeuna@uvigo.es			
Web				
General description	Introdución o análise xeográfico nos espazos global-local dende novos enfoques metodolóxicos facendo fincapé nos desequilibrios territoriais e nos problemas da sociedade.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía física.
A2	Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da xeografía humana
A3	Coñecemento das claves e desenvolvemento dos espazos xeográficos, (aspectos físicos, humanos, económicos) na súa dinámica socio-territorial
A4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais.
A5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
A6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
A10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B8	Compromiso ético e responsabilidade social
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer as claves explicativas do desenvolvemento desigual do espazo xeográfico, integrando a dimensión espacial e temporal na interpretación dos feitos socio-económicos e territoriais.	A3 A5	B1
Desenvolver a capacidade de análise e síntese no estudo dos fenómenos socio- espaciais con compromiso ético.		B1 B8
Comprender as relacións espaciais, con sentido crítico, a diferentes escalas territoriais.	A4	B2 B7 B11
Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía física.	A1	
Coñecemento das claves e desenvolvemento do ámbito da Xeografía humana.	A2	
Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica.	A6	B14
Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos.	A10	B14
Motivación pola calidade.		B14
Iniciativa e espírito emprendedor.		B13

Contidos

Topic	
1. Marco xeral: Espazos e Sociedades	1.1. Conceptos básicos 1.2. Configuracións categóricas
2. Estructuras e Sistemas	2.1. Organización territorial 2.2. Dinámica global-local

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	19	19	38
Estudo de casos/análises de situacións	3	3	6
Traballos tutelados	5	20	25
Saídas de estudo/prácticas de campo	10	6	16
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	0	4
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	4	2	6
Probos de tipo test	3	20	23
Traballos e proxectos	1	10	11
Outras	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición dos contidos teóricos fundamentais como referentes das aplicacións metodolóxicas a desenvolver na materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, prepara co apoio do docente a elaboración dun traballo na temática da materia (introducción e orientación dunha proposta de investigación). Inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo (visitas a centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno).
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Para seguimento da realización de traballos e comentarios, asesorar e aclarar dúbidas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballos tutelados	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir as competencias previstas.
Titoría en grupo	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir as competencias previstas.
Estudo de casos/análises de situacións	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir as competencias previstas.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Esta atención permitirá o seguimento individualizado do alumnado para completar a docencia teórico-práctica e resolver dúbidas en relación coa aprendizaxe da materia. Daráse asesoramento de cara a cubrir as competencias previstas.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Proba tipo test para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	50
Estudo de casos/análises de situacións	Cumplimentación do protocolo de análise dunha situación ou problemática xa dada ou que pode darse (lecturas-materiais audiovisuais), tendo en conta os diferentes actores involucrados, os antecedentes, e as condicións dinámicas da situación.	10

Traballos tutelados	Traballos-Proxectos desenvolvidos na materia. Entrega, presentación e defensa dos resultados obtidos na elaboración dunha investigación, de maneira individual ou en grupo, relacionada tamén coas practicas autónomas TIC).	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e a participación do alumnado.	10

Other comments on the Evaluation

Todo alumno matriculado terá dereito a exame final, do programa íntegro da materia (70 % da calificación) e presentando un traballo desenvolvido na temática da materia (30 % da calificación).

Bibliografía. Fontes de información

Varios, **Atlas de la globalización.**, Le Monde Diplomatique, en español,
Méndez,R. y Molinero, F., **Espacios y sociedades. Introducción a la Gª Regional del mundo**, Ariel , 6ª ed. posta ó día,
Stiglitz, J., **El malestar de la globalización.**, Taurus,
Cavanagh e outros, **Alternativas a la globalización**, Gedisa,
Varios, **Guía del Mundo.**, Item/Entreculturas/Iepala/SM,
Varios Autores, **El estado del mundo-2010. Anuario económico y geopolítico mundial.**, Akal,
PNUD, **Informe sobre desarrollo humano**,
Susan George, **Otro mundo es posible si...**, Icaria,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Xeografía aplicada: territorio e paisaxe/O02G250V01505
Sistemas de representación xeográfica/O02G250V01605
Xeografía de Galicia/O02G250V01906

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia contemporánea universal/O02G250V01403
Historia de América precolombina e colonial/O02G250V01303

Subjects that it is recommended to have taken before

Xeografía: Fundamentos de xeografía física/O02G250V01102
Xeografía: Fundamentos de xeografía humana/O02G250V01202
Historia: Fontes de información en humanidades/O02G250V01101
Historia: Modelos de interpretación das sociedades preestatais/O02G250V01105

IDENTIFYING DATA**Historia antiga universal**

Subject	Historia antiga universal		
Code	002G250V01302		
Study programme	Grao en Xeografía e Historia		
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year
	6	Mandatory	2
Teaching language			Quadmester
			1c
Department	Historia, arte e xeografía		
Coordinator	Reboreda Morillo, Susana María		
Lecturers	Reboreda Morillo, Susana María		
E-mail	rmorillo@uvigo.es		
Web	http://rmorillo@uvigo.es		
General description	A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso de Grao de Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal e achegar aos/as estudantes as principais características das primeiros estados que naceron e se desenvolveron en Exipto, Grecia e Roma, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas en que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.		

Competencias de titulación

Code	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B3	Capacidade de organización e planificación
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Adquirir conciencia crítica a través da aproximación e coñecemento doutras sociedades e outras culturas e das posibles comparacións entre as variadas circunstancias do pasado e da actualidade. Estas circunstancias favorecerán el respetar as múltiples diversidades	A12 A20 A22
Demostrar o coñecemento dalgunhas primeiras chamadas "altas culturas da civilización", e analizar deste xeito a orixe de elementos esenciais na nosa cultura: o nacemento da escritura, os primeiros estados consolidados, a estreicta xerarquización na sociedade e a diversificación dos distintos sectores económicos.	A16
Comprender e aprehender a universalidade da Historia Antiga a través do análise das denominadas "primeiras altas culturas" e definir os principais elementos dunha das culturas máis emblemáticas de Oriente, coma Exipto, e os dous pilares da civilización occidental: Grecia e Roma.	A22
Aplicar, a través das actividades de tipo práctico, a organización e planificación da información que a través das exposicións teóricas e das lecturas individuais adquiriron os/as estudantes nas explicacións do temario e por esta vía interiorizar os coñecementos adquiridos	B3
Argumentar a práctica adecuada da lingua oral e escrita a través das probas complementarias orais e escritas.	B4

Contidos

Topic	
Tema 1. Aspectos introductorios	1.1 Definición e límites da Historia Antiga 1.2. Conceptos e problemática 1.3. Os territorios e os seus límites cronolóxicos
Tema 2. As distintas formas do Estado nos respectivos territorios. Evolucións e límites	2.1. Exipto: O poder unipersonal e a unificación do territorio. As principais razóns das crisis 2.2. Grecia: Da Idade do Bronce á do Ferro. Da monarquía o sistema das poleis ou cidades-etado independentes 2.3. Roma: Breve panorama: Da república ao imperio.
Tema 3. A Sociedade	3.1 Os principais grupos sociais de Exipto na antigüidade. 3.2 A cidadanía e outros grupos sociais na Grecia Clásica: Atenas e Esparta. 3.3. Os patricios e os plebeios na Roma Republicana.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Sesión maxistral	23	28	51
Seminarios	12	27	39
Titoría en grupo	3	3	6
Traballos tutelados	3	13	16
Presentacións/exposicións	4	7	11
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2
Probas de resposta curta	2	19	21
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Exposición e debate sobre os coñecementos previos dos/as estudantes sobre o temario a expoñer e aclaración dos aspectos básicos da materia
Sesión maxistral	Exposicións teóricas sobre o temario co apoio ilustrativo dos textos antigos e material gráfico e iconográfico
Seminarios	Debates e análise das fontes de coñecemento da Historia Antiga en relación cons temas expostos nas sesións maxistrais. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Titoría en grupo	Aclaración de dúbidas sobre a materia, principalmente daquelas relacionadas cos traballos individuais e en grupo
Traballos tutelados	A. En grupo: máximo tres personas, a escoller un tema relacionado preferentemente cos aspectos sociais B. Individual: Ensaio breve sobre personaxes destacados nas culturas da Antigüidade
Presentacións/exposicións	Os/as estudantes escollerán en cada unha das culturas tratadas un personaxe. De xeito individual, expoñerán nun tempo máximo de 10 minutos, as características máis salientables. Así mesmo do traballo en grupo referido a un aspecto social, un deles, a elección da docente, expoñerá nun tempo máximo de 20 minutos os aspectos máis significativos.
Nas exposicións se terá en conta a capacidade de expresión oral e os medios empregados	

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Actividades introductorias	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Seminarios	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Titoría en grupo	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Traballos tutelados	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.
Presentacións/exposicións	Nestas actividades agárdase que sexan os/as estudantes os protagonistas, no sentido en que deberán manifestar a través dos seus comentarios, análises e dúbidas, tanto o nivel de coñecemento das sesións maxistrais, como os aspectos non comprendidos. A labor da docente limitarase a centrar os temas a tratar e a resolver aqueles problemas que en conxunto non poidan ser resoltos. En caso necesario outorgarase a bibliografía complementaria precisa.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Realizaránse por escrito preguntas concretas sobre a temática exposta na aula, tanto de carácter teórico como práctico, que deberán resolverse manifestando, a maiores do coñecemento, a capacidade de expresión escrita na lingua propia.	60
Seminarios	Analises e comentarios críticos das fontes que nos proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula.	20
Traballos tutelados	Dous traballos breves: 1. En grupo, dun máximo de 3, realizar un estudo sobre un aspecto da sociedade das culturas do temario que se concretará a inicios do curso. Podereá ser exposto ou ser presentado por escrito 2. Breve ensaio que se presentará os/as comapeñeiros/as sobre un perosnaxe destacado dunha das culturas.	5
Presentacións/exposicións	As expocións se relacionan con traballos tutelados, tanto os individuais como o colectivo. O primeiro de un personaxe significativo de cada unha das tres culturas expostas. O segundo dun aspecto significativo da sociedade. Este último será a docente a quen determine quen expón. A cualificación será compartida por todos/as os/as integrantes do grupo. Terase en conta a capacidade de expresión oral na lingua propia	5
Outras	Asistencia e participación activa nas sesións tanto teóricas como prácticas	10

Other comments on the Evaluation

Todos/as os /as estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo)

Bibliografía. Fontes de información

-
-
- Beltran, F. y F. Marco: *Atlas de Historia Antigua*, Zaragoza, 1996, [Depósito: OUR 51458](#)
- Bravo, G.: *Historia del mundo antiguo: una introducción crítica*, Madrid, 2008, [OUR 931 /198](#)
- Domínguez Monedero A.J. y J. Pascual: *Atlas histórico del mundo griego antiguo*, Madrid, 2006, [OUR 931 /568](#)
- Donadoni, S.: *El hombre egipcio*, Madrid, 1991, [OUR 931 /260](#)
- García Moreno, L. et alii : *Historia del mundo clásico a través de sus textos. I. Grecia*, Madrid, 1999, [OUR 931 /228](#) v.1
- García Moreno, L. et alii: *Historia del mundo clásico a través de sus textos. II. Roma*, Madrid, 1999, [OUR 931 /228](#) v.2
- Giardina, A. (ed.): *El hombre romano*. Madrid, 1991, [OUR 931 /226](#)
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia en la Antigüedad*, Madrid, 2011.
- Gómez Espelosín, F.J.: *Historia de Grecia Antigua*, Madrid, 2001, [OUR 931 /262](#)
- Lara Peinado, F.(dir): *Diccionario de instituciones de la antigüedad*. Madrid, 2009, [OUR 931 /770](#)
- Sanmartin, J. y J.M. Serrano *Historia antigua del Próximo Oriente : Mesopotamia y Egipto*, Madrid, 1998, [OUR 931 /232](#)
- Shaw, I. y P. Nicholson: *Diccionario Akal del Antiguo Egipto*, Madrid, 2004, [OUR 931 /517](#)
- Vernat, J.-P. (ed.): *El hombre griego*, Madrid, 1993, [OUR 931 /236](#)

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Prehistoria universal/O02G250V01204

IDENTIFYING DATA**Historia de América precolombina e colonial**

Subject	Historia de América precolombina e colonial			
Code	O02G250V01303			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
Lecturers	Sixirei Paredes, Carlos Manuel			
E-mail	sixirei@uvigo.es			
Web				
General description	Estudio das orixes e desenvolvemento das culturas indíxenas americanas e dos procesos de descubrimento, conquista e colonización do novo mundo.			

Competencias de titulación

Code	
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A19	Coñecemento da historia nacional propia
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer a evolución dos diversos modelos sociais que se desenvolven no continente americano na etapa precolombina (tribal, caciquil, cidades estado, imperios)	A14 A16 A26 A31	B1 B2 B10 B16
Coñecer e comprender os cambios que se producen en América despois da chegada dos europeos	A14 A19 A20	
Desenvolver unha capacidade crítica con respecto aos acontecementos históricos do pasado		B7
Manexar fontes directas e indirectas e saber utilizar textos parahistóricos relacionados cos procesos a analizar	A18	B2 B5 B9 B11

Contidos

Topic	
1. América Precolombina	1.1 As orixes do home americano 1.2 As primeiras culturas e os modelos de organización social 1.3 As grandes culturas indíxenas

2. América colonial

- 2.1 As navegacións atlánticas
- 2.2 Descubrimento e conquista de América
- 2.3 Os diversos modelos de ocupación do territorio e a súa organización administrativa
- 2.4 A economía das colonias europeas
- 2.5 Sociedade e cultura na etapa colonial

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminarios	6	14	20
Titoría en grupo	8	15	23
Traballos de aula	4	15	19
Traballos tutelados	5	20	25
Sesión maxistral	22	34	56
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Probos de resposta curta	2	2	4
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminarios	Sesións dirixidas a grupos que traballarán dende o comenzo do curso nun tema práctico concreto. Estes traballos terán tamén horas de tutelaxe. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento e a Facultade.
Titoría en grupo	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistras.
Traballos de aula	Actividades destinadas a exercicios prácticos.
Traballos tutelados	Atención personalizada a resolución de problemas derivados da realización dos traballos individuais.
Sesión maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Asistencia a eventos ou actividades divulgativas.
Actividades introdutorias	Explicación da metodoloxía e do programa de actividades da asignatura, así como do sistema de avaliación.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos de aula	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Traballos tutelados	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.
Sesión maxistral	Explicación das liñas xerais da realización dos traballos persoais e resolución de dúbidas.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Comentarios de texto e material gráfico que será suministrado polo profesor.	20
Traballos tutelados	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa.	30
Sesión maxistral	Valorarase mediante probas de resposta curta.	40
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Other comments on the Evaluation

Todos os alumnos teñen dereito a presentarse a unha segunda convocatoria. Aqueles que non acaden a calificación mínima (5) para superar o curso ou non teñan asistencia regular a clase e seminarios e/ou non presenten os traballos que deben realizar dentro e fora da aula, terán dereito a un exame final no que se examinarán de todo o programa da materia que prepararán a partir da bibliografía indicada ó respecto. Será obrigatorio a presentación do traballo tutelado que se teña indicado para a realización por parte dos alumnos. Dito traballo representará no exame final o 30% da calificación.

Bibliografía. Fuentes de información

BETHELL, L. (ed.), **Historia de América Latina (Vols. I-IV)**, Crítica,

CIUDAD, A.; LUCENA, M.; MALAMUD, C., **Manual de Historia Univesarl. Historia de América. Tomo X**, Historia 16,

VARIOS, **Historia General de América Latina. Vols. I-V**, UNESCO,

MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C, **América Latina de los orígenes a la independencia**, Crítica,

NAVARRO GARCÍA, L. (dir.), **Historia de las Américas. T I-II**, Alhambra,

RAMOS, D. (coord.), **Manual de Historia Universal. Vols. IX-XI**, Nájera,

SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. T. I**, Ir Indo,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia de América contemporánea/O02G250V01702

IDENTIFYING DATA**Historia medieval universal**

Subject	Historia medieval universal		
Code	O02G250V01304		
Study programme	Grao en Xeografía e Historia		
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year
	6	Mandatory	2
Teaching language	Galego		
Department	Historia, arte e xeografía		
Coordinator	Durany Castrillo, Mercedes		
Lecturers	Durany Castrillo, Mercedes		
E-mail	mdurany@uvigo.es		
Web	http://faitic.uvigo.es		
General description	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV		

Competencias de titulación

Code	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B14	Motivación pola calidade
B16	Coñecemento doutras culturas.

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Obxectivos	A20 A22	B1
Coñecer e comprender as liñas básicas de evolución histórica da sociedade medieval nos tres ámbitos culturais: Occidente, Bizancio e Islam		
Analizar e comentar as fontes de información e materiais básicos para o estudo da Idade Media	A17	B2 B14
Adquirir conciencia do legado da Idade Media para entender e explicar de forma crítica a sociedade actual	A12	B7 B16

Contidos

Topic	
1.- Introducción á Idade Media	1.1.- Concepto, periodización e valoración da Idade Media 1.2.- Fontes e bibliografía para o estudo da Idade Media 1.3.- O legado da Idade Media
2.- Alta Idade Media (ss. IV -X)	2.1.- Os reinos xermánicos e o nacemento da Cristiandade occidental 2.2.- A época carolinxia 2.3.- O imperio bizantino 2.4.- O nacemento do Islam
3.- Plena e Baixa Idade Media (ss. XI-XV)	3.1.- Expansión e organización social do espazo europeo (ss. XI-XIII) 3.2.- O Imperio universal e as monarquías europeas 3.3.- Economía e sociedade na época baixomedieval (ss. XIV-XV) 3.4.- Crise do Pontificado e afianzamento das monarquías nacionais 3.5.- Cultura, pensamento e relixiosidade.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2

Sesión maxistral	17	12	29
Seminarios	6	18	24
Traballos tutelados	7	24	31
Presentacións/exposicións	6	12	18
Saídas de estudo/prácticas de campo	2	4	6
Titoría en grupo	3	3	6
Informes/memorias de prácticas	4	10	14
Probos de resposta curta	1	5	6
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto cos alumnos e presentarles o programa docente da asignatura
Sesión maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos dalgúns temas do programa, así como as bases teóricas e directrices doutros traballos a desenrolar polos estudantes
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico que permiten afondar e complementar os contidos da materia: comentario de textos, lectura e recensión dun libro monográfico, visionado e comentario de una película. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Traballos tutelados	Os alumnos preparan en pequenos grupos un proxecto o tema monográfico da materia que require búsqueda e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, elaboración do guión, selección de textos e interpretación histórica.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante a profesora e o resto da clase dun tema o proxecto sobre o contido da materia previamente seleccionado.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividade de aplicación dos coñecementos a realidades do entorno: visita de monumentos e lectura histórica da paisaxe
Titoría en grupo	Sesión que realiza a profesora cos alumnos para asesorarlles nas actividades a desenrolar, resolver dúbidas e problemas, e facer un seguimento do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Titoría en grupo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Seminarios	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.
Tests	Description
Informes/memorias de prácticas	A profesora manterá cos alumnos unha atención personalizada tanto no despacho nas horas de titoría, como de forma permanente a través do correo electrónico e da plataforma Tem@.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	As sesións maxistras que desenrolan parte do temario do programa serán avaliadas mediante dúas probas: Unha de resposta curta a mediados do cuadrimestre e outra de resposta longa ao final de curso	30

	Os seminarios e clases prácticas serán avaliados mediante catro informes o memorias: Un comentario de texto Un resumo-comentario sobre a película visionada Unha recensión sobre a lectura dun libro monográfico Un informe sobre a práctica de campo	
Traballos tutelados	Os temas e proxectos preparados polos alumnos en pequenos grupos de traballo, avaliaráanse: o guión do traballo, a estrutura e contidos, as fontes e bibliografía empregadas, así como a exposición oral ante a profesora e o resto de alumnado	30
Outras	A entrega puntual dos traballos, informes de prácticas, así como a asistencia e participación activa dos alumnos nas clases	10

Other comments on the Evaluation

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final (Desenvolvemento dun tema ou pregunta ampla: 40%, e un comentario de texto: 30%) e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

G^a de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., **Manual de Historia Medieval**, Madrid, Alianza Editorial,
 Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., **Introducción a la historia del occidente medieval**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,,
 Álvarez Palenzuela, V.A. (coord.), **Historia Universal de la Edad Media**, Barcelona, Ariel,
 Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., **La Edad Media: siglos V-XII**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,,
 Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., **La Edad Media: siglos XIII-XV**, Madrid, Editorial Universitaria Ramón Areces,
 Mitre Fernández, E., **Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario)**, Barcelona, Ariel,
<http://www.medievalismo.org>,
<http://www.cervantesvirtual.com/historia/textos/medieval>,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503
 Historia medieval de Galicia/O02G250V01905

IDENTIFYING DATA**Paleografía**

Subject	Paleografía			
Code	O02G250V01305			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Lecturers	Vaquero Díaz, María Beatriz			
E-mail	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
General description	A materia Paleografía permíte ao alumnado coñecer as características gráficas dos ciclos da escritura latina, así como os sistemas abreviativos e de datación documental utilizados. Capacítao ademais para ler e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino.			

Competencias de titulación

Code	
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A15	Coñecemento de linguas antigas
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Ler, transcribir e editar fontes documentais manuscritas que utilizan o alfabeto latino	A14 A15 A17 A23	B2 B5 B11 B14
Coñecer e interpretar as características gráficas, abreviaturas e sistemas de datación documental utilizados na escritura latina.	A15 A17	B2 B7

Contidos

Topic	
1.- Os grandes ciclos da escritura latina.	1.1.- Definición e evolución do concepto de paleografía. 1.2.- Os grandes ciclos da escritura latina e o vocabulario básico da paleografía. 1.3.- O ciclo escriturario romano. 1.4.- As escrituras dos reinos xermánicos. A escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- A escritura carolina. 1.6.- A escritura gótica. 1.7.- A escritura cortesana e procesal. 1.8.- A escritura humanística e a imprenta.
2.- Materiais, braquigrafía e datación documental.	2.1.- Materiais e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos e signos de puntuación e corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de coleccións documentais.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	15	15	30
Seminarios	25	55	80

Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	0	5
Probas de resposta curta	1	15	16
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	15	17
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposicións nas que se familiarizará ao alumnado coas principais características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición e sistemas de datación documental da escritura latina.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se realizarán prácticas de lectura, transcripción, datación e edición sobre documentación manuscrita pertencente aos distintos ciclos da escritura latina.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia .
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades nas que se realizarán exercicios sobre normas de búsqueda e edición documental e elaboración de índices.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	A atención personalizada realizarase a través das titorías en grupo e de TIC a partir das ferramentas propias da plataforma TEM@. Consistirá na resolución por parte do profesorado de dúbidas sobre a materia e na revisión dos materiais xerados nos seminarios e das probas de avaliación escritas.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas.	40
Seminarios	Os seminarios avaliaranse mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito.	50
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Other comments on the Evaluation

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Aqueles estudantes que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba práctica de execución de tarefas reais na que o alumnado deberá datar, rexestar e transcribir un documento manuscrito (50% da nota final) e unha proba de resposta curta na que o alumnado deberá resolver e explicar exercicios sobre datación documental, desenvolvemento de abreviaturas e normas de edición realizados sobre fontes manuscritas (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica

Casado Quintanilla, B. (1997): *Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática*. Madrid, UNED. OUR 930.2 /126

Láminas Paleografía 90/91 (1990): Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela - Área de Ciencias e Técnicas Historiográficas. OUR 930.2 /18

Millares Carlo, A. (1983): *Tratado de Paleografía Española*. Madrid, Espasa Calpe. OUR 930.2 /35

Paleografía y Diplomática de la UNED (1991): Madrid, UNED. OUR 930.2 /11

Petruci, A. (2003): *La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía*. Buenos Aires, Fondo de Cultura Económica. FFT 003 PET cie

Riesco Terrero, A. (ed.) (1999): *Introducción a la Paleografía y la Diplomática general*. Madrid, Síntesis. OUR 930.2 /55

Riesco Terrero, A. et al. (2003): *Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines*. Madrid, Barrero&Azedo. OUR 930.2 /95

Romero Tallafigo, M. et al. (1995): *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Huelva, Universidad de Huelva. OUR 930.2 /57

Bibliografía específica

Agustí y Casanovas, J.; Voltes Bou, P. (1952): *Manual de cronología española y universal*. Madrid, CSIC.

Boullón Agrelo, I.; Monteagudo, H. (2009): *De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260*. Anexo da revista *Verba*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela. OUR 811.134.4 /187

Capelli, A. (1988): *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*. Milán, Ulrico Hoepli. Depósito: OUR 33903

De Hamel, Ch. (1999): *Copistas e iluminadores*. Madrid, Akal. OUR 75 /209

Documentos selectos para el estudio de los orígenes del romance en el Reino de León. Siglos X-XII (2003): León, Fundación MonteLeón-Caja España-Colección "Fuentes y Estudios de Historia Leonesa". OUR 930.2 /119

López Gómez, P.; Gallego Domínguez, O. (2007): *El documento de archivo. Un estudio*. A Coruña, Universidade da Coruña. 930.25 LOP doc

Manual de Sigilografía (1996): Madrid, Subdirección General de los Archivos Estatales, Norma realizada por María Carmona de los Santos. OUR 930.2 /59

Nomenclátor de Galicia. Toponimia oficial das provincias, concellos, parroquias e lugares (2003): Santiago de Compostela, Xunta de Galicia FFT 806.99 NOM deg - http://cpapx.xunta.es/toponimia-oficial?content=/Portal-Cpapx/Contidos/Estandar/Secretaria_xeral/Servizos/busca_directa_toponimia.html [Consulta 31/05/2010]

Riesco Terrero, A. (1983): *Diccionario de abreviaturas hispanas de los siglos XIII al XVIII*. Salamanca. OUR 930.2 /76

Ruíz García, E. (1988): *Manual de Codicología*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez. Depósito: OUR 33877

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Diplomática e arquivística/O02G250V01701

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Lingua clásica: Introducción á lingua e literatura latinas/O02G250V01103

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia: Fontes de información en humanidades/O02G250V01101

IDENTIFYING DATA				
Historia: Metodoloxía da historia				
Subject	Historia: Metodoloxía da historia			
Code	O02G250V01401			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	2c
Teaching language				
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Seijas Montero, Maria			
Lecturers	Presedo Garazo, Antonio Seijas Montero, Maria			
E-mail	mariaseijas@uvigo.es			
Web				
General description	Introducción ao estudo dos problemas metodolóxicos, fontes e técnicas de investigación ligadas a produción e coñecemento histórico.			

Competencias de titulación

Code	
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer os principais tipos de fontes históricas e os problemas que plantea a súa utilización ou crítica.	A17 A23	B1
Coñecer e tomar conciencia dos problemas metodolóxicos e técnicas de investigación histórica, que non se poden desligar de cuestións teóricas que aluden a un sustrato conceptual elaborado.	A18	B5 B14
Recoñecer e experimentar con distintos tipos de fontes e técnicas de investigación relacionadas co coñecemento histórico e a súa produción	A23	B1 B2 B12
Reflexionar e indagar sobre áreas limítrofes ou de fronteira como a socioloxía, antropoloxía, economía e outras ciencias sociais, coas que o historiador pode compartir metodoloxías de traballo, co fin de incentivar a colaboración interdisciplinaria.	A23	B5 B13

Contidos

Topic	
1. A produción do coñecemento histórico: teoría e método	1.1. Epistemoloxía e metodoloxía da historia. 1.2. Heurística e hermenéutica: tipoloxía e crítica de fontes. 1.3. Relación teoría/método e método/fontes. 1.4. Historia e tempo: cronoloxía e periodización.
2. A metodoloxía histórica	2.1. As metodoloxías e técnicas cualitativas. 2.2. As metodoloxías e técnicas cuantitativas. 2.3. As metodoloxías de traballo compartidas con outras Ciencias Sociais e apertura interdisciplinaria.
3. O proceso de investigación histórica	3.1. O oficio ou práctica do historiador e a investigación histórica. 3.2. Deseño e pasos na elaboración dun traballo de investigación histórica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours

Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	2	6	8
Prácticas en aulas de informática	2	4	6
Prácticas externas	1	2	3
Traballos tutelados	8	20	28
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	4	6
Informes/memorias de prácticas	0	2	2
Traballos e proxectos	2	8	10
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións encamiñadas, por unha banda, a tomar contacto e obter información do alumnado e, por outra, a presentar o programa da materia.
Sesión maxistral	Exposición oral dos contidos da materia por parte do profesor.
Seminarios	Actividades en grupo nas que se fará a presentación e introducción teórica das clases prácticas así como dos traballos tutelados. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia desta universidade
Prácticas en aulas de informática	Actividade orientada a familiarizar o alumno ca búsqueda e utilización de fontes documentais a través da rede.
Prácticas externas	Actividade encamiñada a familiarizar o alumno coa búsqueda, manexo e recollida de información dos distintos tipos de fontes históricas (arquivos, museos, etc.).
Traballos tutelados	Actividades en grupo nas que se orientará e tutelará a realización dun proxecto ou traballo de investigación con fontes de arquivo.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas acerca dos contidos da materia, traballos e prácticas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas en aulas de informática	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Prácticas externas	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas sobre os contidos explicados nas sesións maxistras e sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas. Orientacións e resolución de calquera problema ou dúbida relacionada coas prácticas externas e traballos que se lle poida presentar ao alumno.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Dúas probas. Cada unha delas inclúe preguntas teóricas ou de desenvolvemento sobre os contidos e conceptos básicos da materia, así como unha proba ou probas prácticas.	50
Prácticas en aulas de informática	A avaliación realizarase mediante a elaboración dun informe, dossier ou memoria de prácticas.	5
Prácticas externas	A avaliación farase mediante a elaboración e entrega dun informe ou memoria de prácticas.	5
Traballos tutelados	Elaboración, montaxe e entrega dun traballo persoal de investigación histórica a partir da lectura e análises de fontes documentais.	30
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Other comments on the Evaluation

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se incluírán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos e contidos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Alía Miranda, F. Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia. Madrid, 2005. [OUR 930 /185](#)

Cardoso, C. Introducción al trabajo de la investigación histórica. Barcelona, 2000. [OUR 930 /168](#)

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; Baptista Lucio, P., Metodología de la investigación, Madrid, 2006. [30 PAR met](#)

Robles Sastre, E. Metodología e investigación: contenidos y formas. Madrid, 2005. [OUR 930 /87](#)

Burke, P. Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico. Barcelona, 2001. [Depósito: OUR 8414](#)

Floud, R. Métodos cuantitativos para historiadores. Madrid, 1983. [OUR 930 /135](#)

Sautu, R. et al., Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología. Buenos Aires, CLASO, 2005.

Topolsky, J. Metodología de la historia. Madrid, 1982.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia: Introducción á historiografía/O02G250V01203

IDENTIFYING DATA**Arqueoloxía aplicada**

Subject	Arqueoloxía aplicada		
Code	O02G250V01402		
Study programme	Grao en Xeografía e Historia		
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year
	6	Mandatory	2
Teaching language	Galego		
Department	Historia, arte e xeografía		
Coordinator	Pérez Losada, Fermín Emiliano		
Lecturers	Pérez Losada, Fermín Emiliano		
E-mail	fermin@uvigo.es		
Web			
General description	Estudio da cultura material europea desde a protohistoria ata época altomedieval, con especial atención ó período clásico e ó ámbito xeográfico da Península Ibérica.		

Competencias de titulación

Code	
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente.
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Identificar e comprender a cultura material do período e área xeográfica considerada.	A16 A17 A23	B2 B7
Analizar e interpretar os devanditos vestixios arqueolóxicos, extraendo o seu significado e importancia a nivel histórico	A23	B1 B5 B12

Contidos

Topic	
1. Arqueoloxía Protohistórica no Mediterráneo	1.1. O mundo fenicio-púnico 1.2. A cultura ibérica peninsular 1.3. A cultura castrexa peninsular
2. Arqueoloxía Grega	2.1. A cidade e o urbanismo. Expansión colonial. Arquitectura pública civil e relixiosa. Necrópoles e construcións domésticas 2.2. Plástica maior: estatuaria e relevo. Pintura e mosaico. 2.3. O universo cerámico grego: producións, tipoloxía, funcionalidade e iconografía.
3. Arqueoloxía Romana e tardoantiga	3.1. Construción e arquitectura. Arquitectura pública, privada e funeraria. Cidades e urbanismo: Roma e outras cidades provinciais. 3.2. O exército e os seus asentamentos. A paisaxe rural: parcelarios, vías de comunicación, enxeñaría hidráulica, poboados e casas de campo 3.3. Estatuaria, relevo, pintura e mosaico. O universo cerámico (producións, tipoloxía) e outras artes suntuarias e industriais (vidro, metais) 3.4. Necrópoles e arquitectura cultural paleocristiana. Escultura, relevo e mosaico.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Saídas de estudo/prácticas de campo	8	12	20

Seminarios	15	37	52
Presentacións/exposicións	2	6	8
Sesión maxistral	15	15	30
Probos de resposta curta	2	10	12
Outras	0	1	1
Informes/memorias de prácticas	0	3	3
Traballos e proxectos	8	16	24

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Saídas de estudo/prácticas de campo	Viaxe de estudos para observación e estudio directo de xacementos e materiais arqueolóxicos tratados nas clases teóricas. Está prevista unha saída de tres días de duración ao ámbito próximo (ca. 500 kms. a partir de Ourense) durante o mes de maio.
Seminarios	Actividades desenvolvidas en grupo reducido, enfocadas ao traballo en profundidade sobre 5 subtemas específicos do temario a acordar co profesor. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo reducido (2-3 persoas), dun dos subtemas específicos tratados nos seminarios, a xeito de sesión maxistral para o resto dos seus compañeiros. A exposición deberá apoiarse en medios audiovisuais (PowerPoint ou similar) e deberán entregar asemade o guión da exposición por escrito.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Esta exposición abranguerá alomenos 5 subtemas dos contemplados no temario.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Sesión maxistral	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Saídas de estudo/prácticas de campo	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Seminarios	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Tests	Description
Informes/memorias de prácticas	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.
Traballos e proxectos	A atención personalizada dos alumnos realizarase parcialmente a través das TIC mediante as ferramentas propias da plataforma TEM@. Tamén se levará a cabo mediante as titorías colectivas e as académicas, consistindo esencialmente no seguimento do proceso de elaboración de exposicións e/ou traballos, memoria de saída de estudos (ou traballo alternativo), e preparación da proba escrita de avaliación.

Avaliación

Description	Qualification
-------------	---------------

Saídas de estudo/prácticas de campo	A viaxe de estudos será avaliada, amáis de pola asistencia, mediante a entrega dunha breve memoria de prácticas	15
Seminarios	Os contidos tratados nos seminarios serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante a presentación/exposición por parte dos alumnos, a xeito de clase maxistral, do subtema específico elixido. Valoraránse os contidos e metodoloxía da propia exposición, así como a entrega dun guión por escrito.	35
Sesión maxistral	Os contidos presentados nas sesións maxistrais serán avaliados, amáis de pola asistencia, mediante unha proba de resposta curta.	40
Outras	Asistencia ás clases presenciais (sesión maxistral, seminarios, viaxe de estudos, presentacións/exposicións) e avaliación do grao de participación nas mesmas	10

Other comments on the Evaluation

Todo o alumnado ten dereito a ser avaliado mediante unha proba de avaliación final, consistente nun exame dos contidos da sesión maxistral (40%) e mais na entrega de sendos traballos escritos equivalentes á presentación/exposición dun subtema específico (35%) e mais á memoria breve da saída de estudos (15%). O tamaño, contido e outras condicións destes traballos serán acordadas previamente co profesor da materia.

Para aprobar a materia (e facer media ponderada coa avaliación das prácticas) é preciso obter no exame unha nota igual ou superior ós 4 puntos. Tamén será preciso ter presentado alomenos un tercio das actividades prácticas.

Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria, coa salvedade de que o 10% asignado á asistencia pasará a repartirse entre o exame (45%) e as actividades prácticas (55%).

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.1

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M. (2005): *Arqueología I (Arqueología de Roma)*, UNED, Madrid. OUR 902 /420 v.2

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C. (2010): *Historia de la cultura material del mundo clásico*, UNED, Madrid.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

AA.VV. (1993): *La ciudad hispanorromana*, Barcelona. OUR 931 /223

AA.VV. (1999): *Hispania: el legado de Roma*, Madrid. OUR 931 /494

ADAM, J. P. (2002): *La construcción romana. Materiales y técnicas*, León. OUR 72 /178

ALVAR, J. (Dir) [2008]; *Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de la Península Ibérica*, Madrid. La esfera de los libros. OUR 931 /712

AUBET SEMMLER, M^a.E. (2007): *Tiro y las colonias fenicias de Occidente*. Edición ampliada. Barcelona. Crítica. OUR 903 /429

BENDALA, M. (2004): *Tartesios, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua*, Madrid. OUR 931 /588(A)

BLAS CORTINA, A.; VILA VALDÉS, A. (Eds.) (2002): *Los poblados fortificados del noroeste de la península Ibérica. Formación y desarrollo de la cultura castreña*, Coloquios de arqueología en la cuenca del Navia, Navia. OUR 902 /221

COPPA, M. (1981): *Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche*, Roma. OUR 911.3 /266

FERNANDEZ CASADO, C. (1983) *Ingeniería hidráulica romana*, Madrid. Depósito: OUR 34374

GARCIA y BELLIDO, A.(1985) *Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo*, Madrid. Depósito: OUR 38550

GONZÁLEZ GARCÍA, F.J. (Coord.) (2007); *Los pueblos de la Galicia Céltica*, Madrid. OUR 903 /418

GROS, P. (1996-2001) *L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. a la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II.Maisons, palais, villas et tombeaux*, Paris. OUR 72 /21

GROS, P.; TORELLI, M. (1992) *Storia dell' urbanística: il mondo romano*, Roma-Bari. Depósito: OUR 38575

PRADOS MARTÍNEZ, F. [2007]; *Los Fenicios: del monte Líbano a las columnas de Hércules*. Madrid. Marcial Pons Historia. OUR 931 /643

VV.AA. (1981-1985) *Enciclopedia dell'Arte Antica. Atlante delle forme Ceramiche. I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (Medio eTardo Impero)*, Roma. OUR 902 /201

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Arte: Arte clásica/O02G250V01201

Teoría e método da arqueoloxía/O02G250V01205

Other comments

Materia impartida na súa totalidade polo Prof. Dr. Fermín Pérez Losada.

IDENTIFYING DATA				
Historia contemporánea universal				
Subject	Historia contemporánea universal			
Code	002G250V01403			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language				
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Valín Fernández, Alberto Juan			
Lecturers	Nieto Outumuro, Beatriz Prada Rodríguez, Julio Valín Fernández, Alberto Juan			
E-mail	avalin@uvigo.es			
Web				
General description	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación	
Code	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas.
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A21	Coñecemento da historia da integración europea
A22	Coñecemento da historia universal
A23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica.
B1	Capacidade de análise e síntese.
B4	Comunicación oral e escrita no idioma propio.
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B9	Traballo en equipo en diversos contextos
B12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
B13	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer detalladamente e en perspectiva comparada a evolución da sociedade na época contemporánea e as transformacións económicas e políticas ata mediados do século XX	A16 A18 A20 A21 A22	B1 B5 B12 B13
Explicar os grandes procesos de cambio e continuidade ao longo da idade contemporánea	A14	B1
Adquirir unha conciencia crítica da relación entre os acontecementos e os procesos propios da etapa contemporánea e a nosa realidade actual	A12	B7
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da época contemporánea para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso histórico crítico e razoado	A23	B4 B5 B9

Contidos	
Topic	
1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.	1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal. 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro 1.4. A expansión colonial e o imperialismo. 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.

2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.

- 2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial
- 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo.
- 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras.
- 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo.
- 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminarios	6	12	18
Prácticas autónomas a través de TIC	2	2	4
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	3	6	9
Traballos tutelados	4	20	24
Sesión maxistral	24	30	54
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades prácticas na aula de Informática orientadas a que o alumnado coñeza e sexa quen de manexar os recursos electrónicos dispoñibles para a elaboración de unidades temáticas e didácticas en Historia Contemporánea Universal.
Titoría en grupo	Sesións dirixidas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas autónomas a través de TIC	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Titoría en grupo	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Traballos de aula	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Seminarios	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.
Traballos tutelados	PRACTICAS TICS: Revisión individualizada por parte do profesor dos materiais e recursos xerados coas actividades prácticas desenvoltas na aula de Informática. TITORÍA EN GRUPO: Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. TRABALLOS DE AULA: Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. SEMINARIOS: Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. TRABALLOS TUTELADOS: Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado.

Avaliación		
	Description	Qualification
Seminarios	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación	7.5
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados.	5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	17.5
Sesión maxistral	Valorarase os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de resposta curta como longa ou de desenvolvemento e comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos.	60
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado.	10

Other comments on the Evaluation

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais. Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BRIGGS, A. e CALVIN, P., Historia Contemporánea de Europa, 1789-1989, Barcelona, Crítica, 2004.

CASASSAS, J. (coord.), La construcción del presente. El mundo desde 1848 hasta nuestros días, Barcelona, Ariel, 2005.

GINER, S. Historia del pensamiento social, Barcelona, Ariel, 2008.

GRUPO GÁNDARA, Cuadernos de Historia do Mundo Contemporáneo, Vigo, Ed. Xerais, 1994-97.

HOBBSAWM, E., Historia del Siglo XX. 1914-1991, Barcelona, Crítica, 2008.

JUANA, J. de e PRADA, J., Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945), Vigo, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002.

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, CEURA, 1997.

NERÉ, J. (dir), Historia Contemporánea, Barcelona. Labor, varias eds.

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., Manual de Historia Contemporánea Universal, Madrid, Dilex, 2006, 2t.

PALMER, R. e COLTON, J., Historia Contemporánea, Madrid. Akal (varias eds.).

PAREDES, J., (Coord.), Historia Universal Contemporánea, Madrid, Ariel, 1999, 2 t.

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX, Madrid, Taurus, 2001.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Remítase aos manuais citados na bibliografía básica para a listaxe de bibliografía temática actualizada

---

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Historia da arte medieval**

Subject	Historia da arte medieval			
Code	002G250V01404			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Barriocanal López, María Yolanda			
Lecturers	Barriocanal López, María Yolanda			
E-mail	barriocanal@uvigo.es			
Web				
General description	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Competencias de titulación

Code	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
A25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
A26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
A28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
A30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte
A31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
A32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
A34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
B1	Capacidade de análise e síntese.
B2	Aplicación dos coñecementos
B3	Capacidade de organización e planificación
B5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
B9	Traballo en equipo en diversos contextos

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer e aplicar as fontes literarias e documentais para o estudio das manifestacións artísticas na Idade Media	A28 A30 A32	
Capacitar para facer unha lectura formal, estilística e iconográfica das obras de arte medievais	A28 A34	B1
Comprender a evolución e desenvolvemento das principais manifestacións artísticas durante a Idade Media dentro dunha contextualización histórica	A24 A25 A34	B2
Tomar conciencia das grandes creacións artísticas medievais que forman o sustrato común a partir do que surxirán as artes nacionais, entendidas como o desenvolvemento de formas propias e diferenciadas.	A12 A13 A24	
Analizar e comparar o desenvolvemento e evolución dos grandes estilos europeos durante a Idade Media, a traveso das diferentes fontes, para realizar traballos individuais ou en grupo que incidan no seu maior comprensión e estudo.	A30 A31	B5
Comprender as consecuencias directas sobre o terreno artístico, dos principais acontecementos históricos e sistemas sociais que darían fundamento aos factores de diversidade denantes da homoxenización dos grandes estilos do románico e gótico.	A26 A34	
Aplicar, a través das actividades presenciais de tipo práctico, a información recibida dende os diferentes cauces de aprendizaxe.		B2 B3 B9

Contidos

Topic
----

1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica
3. O Gótico	3.1. A arquitectura gótica nos séculos XII e XIII: cisterciense, cartuxana e mendicante. A Europa das catedrais. 3.2. A escultura gótica. 3.3. A pintura gótica: estilos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	23	30	53
Saídas de estudo/prácticas de campo	4	4	8
Traballos tutelados	3	20	23
Seminarios	8	16	24
Titoría en grupo	5	3	8
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	2	20	22
Traballos e proxectos	1	2	3
Informes/memorias de prácticas	2	5	7
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo ao entorno académico universitario relacionadas co ámbito do estudo da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Seminarios	Actividades diversas realizadas na aula ou na aula de informática como complemento e reforzamento dos contidos da materia. Reservaranse dúas horas para a asistencia á actividades de temática transversal organizadas dende a Facultade de Historia, de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Titoría en grupo	Asesoramento, seguemento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Traballos tutelados	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na orientación e revisión por parte do profesor dos materiais xenerados nos diferentes seminarios, así como no seguemento dos traballos tutelados a realizar polo alumnado.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos.	60
Traballos tutelados	Os traballos tutelados serán avaliados unha vez expostos na aula, e entregados mecanografiados en soporte papel	20

Seminarios	Os materiais e exercicios prácticos realizados nos seminarios serán avaliados mediante a entrega dunha memoria de prácticas	10
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación do alumnado	10

Other comments on the Evaluation

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a ser avaliados mediante un exame final (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á modalidade presencial, deberán comunicarlo ao profesor no inicio do curso, debidamente xustificado. Serán avaliados dos contidos do programa mediante unha proba escrita, que suporá un 70% da nota final. Asemade, terán que realizar, obrigatoriamente, un traballo que suporá un 30% da nota final. O tema do traballo deberá ser comunicado ao profesor responsable e entregado denantes da data do exame final.

Bibliografía. Fontes de información

BARRAL E ALTET, X, **La Alta Edad Media. De la antigüedad al año 1000**, tASCHEN,
 BECKWITH, J, **El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico**, Destino,
 BECKWITH, J., **Arte paleocristiano y bizantino**, Cátedra,
 BRUYNE, E., **La estética de la Edad Media**, Visor,
 DUBY, G., **La época de las catedrales**, Cátedra,
 ETTINGHAUSEN, R., **Arte y arquitectura del Islam, 650-1250**, Cátedra,
 JANSON, H. W., **El arte de la Edad Media**, Alianza,
 RAMIREZ, J. R., **La Edad Media**, Alianza,
 SCHLOSSER, J., **El arte de la Edad Media**, Gustavo Gili,
 WILIANSON, P., **Escultura gótica. 1140-1330**, Cátedra,
 YARZA, J., **Baja Edad Media: los siglos del gótico**, Sílex,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia da arte moderna/O02G250V01502

Subjects that it is recommended to have taken before

Arte: Arte clásica/O02G250V01201

Historia medieval universal/O02G250V01304

Historia medieval da Península Ibérica/O02G250V01503

Other comments

Todo alumnado ten dereito a ser avaliado mediante un exame final

IDENTIFYING DATA**Historia moderna universal**

Subject	Historia moderna universal			
Code	002G250V01405			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Presedo Garazo, Antonio			
Lecturers	Presedo Garazo, Antonio			
E-mail	antonio.presedo@terra.es			
Web				
General description	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Competencias de titulación

Code	
A12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
A13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
A14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado.
A16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
A20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
A22	Coñecemento da historia universal
B1	Capacidade de análise e síntese.
B3	Capacidade de organización e planificación
B7	Capacidade de razoamento crítico.
B13	Iniciativa e espírito emprendedor
B14	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer de xeito xeral, crítico e actualizado os principais rasgos da evolución da civilización e da sociedade na Idade Moderna en todas as vertentes (política, económica, social e cultural).	A14 A16	B1 B7 B14
Coñecer e comprender os grandes procesos de cambio e continuidades que houbo ao longo da Idade Moderna, así como as razóns que motivaron eses procesos.	A16 A20 A22	B1 B3
Adquirir conciencia crítica da relación existente entre os acontecementos e procesos da Idade Moderna e a realidade actual.	A12 A13	B7 B13

Contidos

Topic	
1. Bases estruturais	1.1. A demografía europea do Antigo Réxime. 1.2. Os sectores económicos da Europa do Antigo Réxime. 1.3. A sociedade europea do Antigo Réxime. 1.4. O pensamento económico na Europa Moderna.
2. Cultura e mentalidades	2.1. Humanismo e reformas relixiosas. 2.2. Cultura e ciencia do Barroco á Ilustración. 2.3. Cultura popular e mentalidades (ss. XVI-XVIII).
3. Política e relacións internacionais	3.1. O pensamento político moderno e as novas correntes. 3.2. As monarquías europeas e as relacións internacionais no século XVI. 3.3. A crise das monarquías absolutas e as relacións internacionais no século XVII. 3.4. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours

Actividades introductorias	1	0	1
Sesión maxistral	24	30	54
Seminarios	6	16	22
Traballos tutelados	4	14	18
Traballos de aula	5	10	15
Titoría en grupo	4	0	4
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	4	24	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	6	8
Outras	0	0	0

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe máis eficaz.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requiren a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. Orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado. Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia desta universidade
Traballos tutelados	Elaboración e presentación de traballos feitos polos alumnos de forma individual ou en grupo.
Traballos de aula	Actividades encamiñadas á resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia.
Titoría en grupo	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requeridos ós alumnos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos tutelados	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.
Traballos de aula	Seguimento e atención individualizada dos alumnos tanto na aula como no despacho ou a través do correo electrónico. Encamiñadas a resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdirles no estudo e comprensión daqueles contidos de especial relevancia e dificultade, preparación de actividades, realización de prácticas, elaboración de traballos de curso, probas de avaliación, etc.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	A avaliación farase mediante a realización de dúas probas que incluírán: preguntas de resposta longa ou desenvolvemento, algunhas de resposta curta e unha proba práctica.	60
Seminarios	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discursións.	7.5
Traballos tutelados	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme os criterios establecidos, dos traballos requeridos.	15
Traballos de aula	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas.	7.5
Outras	Asistencia e participación activa do alumno nas clases e actividades presenciais (seminarios, prácticas, etc.), así como a entrega puntual dos traballos requiridos.	10

Other comments on the Evaluation

Todos os alumnos matriculados na materia teñen dereito a realizar o examen final, no que serán avaliados dos contidos do

programa (artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Os/as alumnos/as que non se poidan acoller á modalidade presencial, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita na que se incluírán preguntas teóricas ou de desenvolvemento relativas ós conceptos básicos da mesma, xunto cunha pregunta práctica, que suporá o 70% da súa cualificación final. O 30% restante será completado a través dun traballo obrigatorio sobre os contidos do programa da materia, a convir co docente, que os/as alumnos/as deberán entregar como data límite na fixada para a realización da mentada proba escrita.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- . Fontana, J. (ed), *Historia Universal Planeta*. vol. 6 a 10, Barcelona: Planeta, 1992-1994, Referencia: BCP R 94(031)
- . Floristán Imizcoz, A. (coord.), *Historia Moderna Universal*, Barcelona: Ariel, 2005. [OUR 94"15/17" /607](#)
- . Martínez Ruiz, E. et al., *Introducción a la Historia Moderna*, Madrid: Istmo, 1994, [OUR 94"15/17" /604](#)
- . Tenenti, A., *La Edad Moderna. Siglos XVI a XVIII*, Barcelona: Crítica, 2000, [OUR 94"15/17" /553](#)
- . Braudel, F., *Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV-XVIII*, 3 vols., Madrid: Alianza, 1984, [OUR 94"15/17" /326](#)
- . Chartier, R., *Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna*, Madrid: Alianza, 1993, [Depósito: OUR 36138](#)
- . Lutz, H., *Reforma y Contrarreforma. Europa entre 1520 y 1648*, Madrid: Alianza, 2008, [OUR 94"15/17" /205](#)
- . Munck, TH., *La Europa del siglo XVII: 1598-1700. Estados, conflictos y orden social en Europa*, Madrid: Akal, 1994. [OUR 94"15/17" /419](#)
- . Renouvin, P., *Historia de las relaciones internacionales*, vol. 1 y 2, Madrid: Aguilar, 1967-69, [OUR 94"15/17" /86](#)
- . Rudé, G., *Europa en el siglo XVIII. La aristocracia y el desafío burgués*, Madrid: Alianza, 1978.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia moderna de España/O02G250V01603

Historia moderna de Galicia/O02G250V01909
